

Rašelištní mechorosty Českomoravské vrchoviny

Táňa Štechová, Eva Holá, Alžběta Manukjanová

výsledky 2016-2017

Sphagnum contortum (rašeliník modřínový)

Porost *Sphagnum contortum* (PR Chvojnov). Foto: E. Holá.

Sphagnum contortum má jako většina dalších rašeliníků sekce *Subsecunda* typicky rohovitě zahnuté větve. Je zpravidla zlatavě hnědě zbarvaný, lodyžka je zelenavá až světle hnědá, čímž se dají dobře vyvinuté rostliny odlišit od podobného druhu *S. subsecundum*. Spolehlivá determinace je však pouze na základě mikroskopických znaků. ***S. contortum* je kalcitolerantním rašeliníkem rostoucím na bázemi bohatších prameništích a v nejvlhčích částech rašelinných luk a minerotrofních rašeliništ'.**

Kategorie ohrožení (LR-nt / rLR-nt)

Ačkoli *Sphagnum contortum* najdeme na řadě lokalit, **oproti minulosti druh silně ustoupil**. Navíc jsou jeho populace často velmi malé.

Rozšíření

Rašeliník *S. contortum* roste roztroušeně po celé České republice na příhodných stanovištích, **centrem jeho výskytu je Českomoravská vrchovina, kde se nachází více než polovina z recentně známých lokalit**. Druh byl v cílovém území zaznamenán na 51 lokalitách, roste roztroušeně na zachovalejších rašeliništích a rašelinných loukách s alespoň částečně vyrovnaným vodním režimem a vyšším obsahem bazických iontů. Od velikosti a zachovalosti lokalit se odvíjí i velikosti jeho populací. Na rozsáhlejších rašeliništích porůstá druh desítky m² (např. PR Chvojnov), naopak na malých částečně degradovaných lokalitách jsou populace druhu kriticky malé čítající pouze desítky lodyžek.

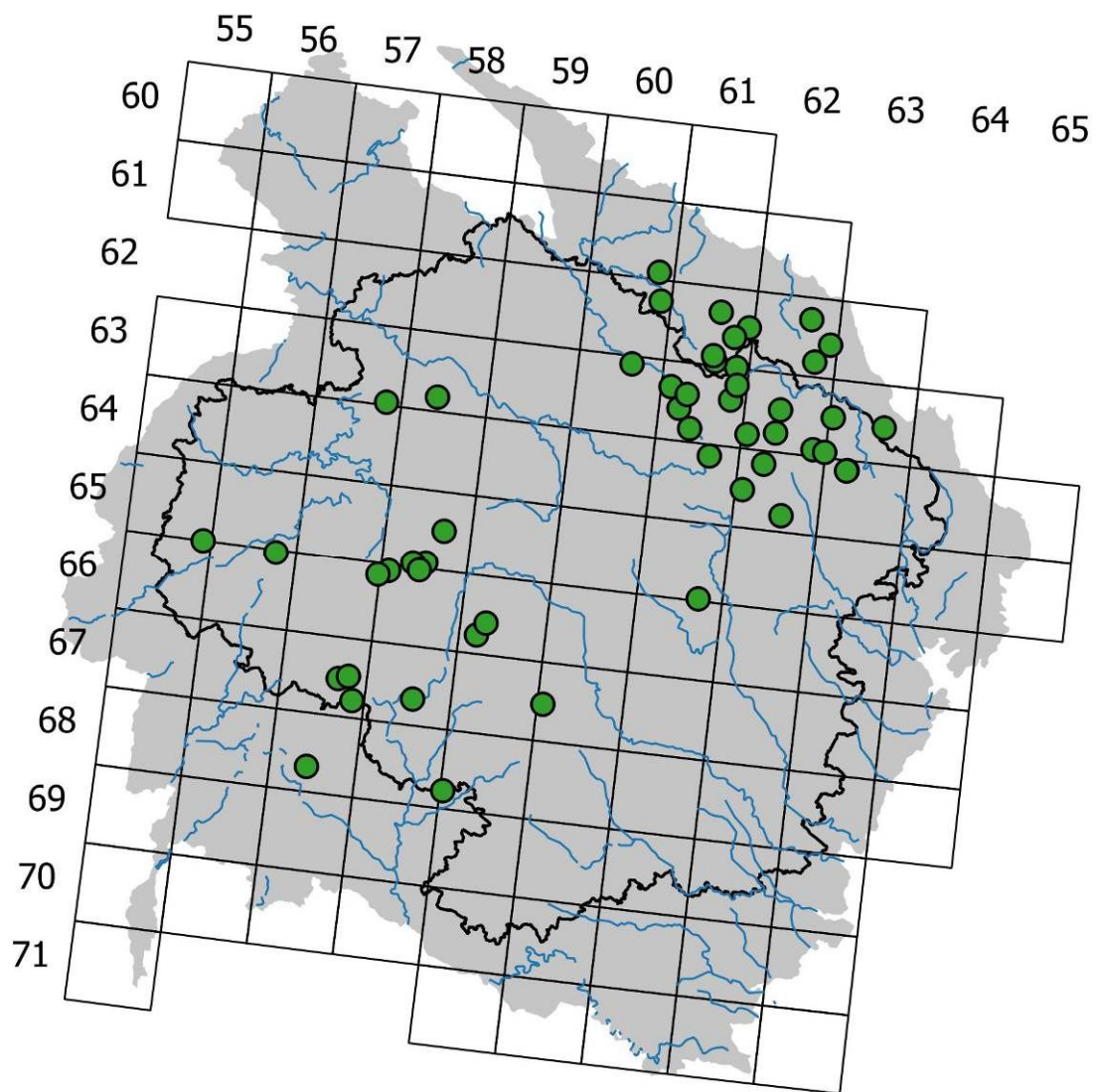
Ohrožující faktory a péče o lokality

Stejně jako většina rašeliništních mechorostů je rašeliník *Sphagnum contortum* ohrožen poklesem hladiny spodní vody a následnými změnami v konkurenčních poměrech na lokalitách (expanze kyselomilných rašeliníků a vyšší zapojení bylinného patra). Na pravidelně a vhodně obhospodařovaných lokalitách, kde jsou populace poměrně velké, druh zřejmě ohrožen není. **Kromě pravidelného kvalitního managementu (každoroční kosení na nízké strniště, důkladné vyhrabání a včasné odklizení biomasy, likvidace náletových dřevin) je vhodné v bezprostřední blízkosti druhu provádět ruční vyhrabání kyselomilných rašeliníků a odstranění trsnatých trav a ostřic.**

Seznam recentních lokalit

Českomoravská vrchovina – lokality v Kraji Vysočina:

Cikháj: Pihoviny, rašelinná louka s prameništěm 1,3 km S od obce, 675 m n. m. (49°39'33"N, 15°58'15"E); **Doupě:** PR Doupský a Bažantka, ca 750 m JZ–ZJZ od obce Doupě, středová část kosené rašelinné louky, 595 m n. m. (49°14'00"N, 15°25'34"E); **Dušejev:** PR Chvojnov, rašeliniště na pravém břehu Jedlovského potoka, 1,1 km Z od středu Dušejova, 605 m n. m. (49°24'27"N, 15°25'08"E); **Herálec (v okr. Žďár n. Sáz.):** samota Kuchyně, rašelinné louky pod hrází rybníka Šantrůček, 1,5 km SZ od obce, 645 m n. m. (49°42'03"N, 15°58'31"E); **Herálec:** jižně od obce, prameniště na pravém břehu Svratky, mezi obcí a osadou Kocanda, 650 m n. m. (49°40'54"N, 15°59'11"E); **Hluboká u Krucemburku:** PR Řeka, komplex slatinných luk 0,5 km SSZ od středu obce, 560 m n. m. (49°40'02"N, 15°51'08"E); **Hrutov:** PR Na podlesích, rašeliniště a rašelinné louky v údolí, 0,9 km ZJZ od středu obce, 570 m n. m. (49°14'49"N, 15°40'40"E); **Javorek:** malé svahové prameniště na SV okraji osady, 615 m n. m. (49°39'06"N, 16°10'27"E); **Jihlávka:** PR V Lisovech, komplex rašelinných luk 1,3 km JZ od žel. stanice Jihlávka, 650 m n. m. (49°14'51"N, 15°16'41"E); **Kadov:** malé prameniště na jižním okraji osady Kadůvek, 700 m n. m. (49°37'27"N, 16°03'56"E); **Kaliště (u Horních Dubenek):** PR Rašeliniště Kaliště, rašelinné louky V od žel. stanice Jihlávka, 650 m n. m. (49°15'07"N, 15°17'50"E); **Kaliště (u Humpolce):** U Loupežníka, komplex luk s prameništi nad rybníkem Loupežník, 1,1 km S od středu obce, 585 m n. m. (49°36'14"N, 15°18'15"E); **Klátovec:** EVL Zhejral, komplex rašelinných luk okolo rybníka Zhejral 0,8–1,6 km V od středu obce, 675–695 m n. m. (49°13'19"N, 15°18'35"E); **Lipnice nad Sázavou:** Váhy, prameniště v loukách pod silnicí směr Dolní Město, 0,9 km ZSZ od středu obce, 500 m n. m. (49°37'06"N, 15°24'06"E);

Rozšíření druhu *Sphagnum contortum*; zelený bod – recentní výskyt, černá linie – Kraj Vysočina, modrá linie – řeky, šedivá plocha – Českomoravská vrchovina.

Loučky: PR Rašeliniště Loučky, soustava vlhkých luk, bažinných olšin a malých minerotrofních rašelinišť v údolí Loučského potoka, 2 km Z od obce, 590 m n. m. (49°19'26"N, 15°32'02"E); **Milíčov:** Nad Svitákem, komplex rašelinných a vlhkých luk podél Milíčovského potoka, cca 1 km VSV od středu obce, 630 m n. m. (49°23'50"N, 15°24'29"E); **Milíčov:** PR Na Oklice, rašeliniště na pramenech Milíčovského potoka, cca 1 km SSV od středu obce, 660 m n. m. (49°24'20"N, 15°23'39"E); **Netín:** Pod Vrkočem, luční rašeliniště pod jižní částí hráze rybníka Vrkoč, 1,2 km VJV od středu obce, 525 m n. m. (49°24'10"N, 15°57'12"E); **Nové Město na Moravě:** PP Pernovka, SZ od města, 1 km JV od kóty Bílá skála, 777 m n. m. (49°35'02"N, 16°03'06"E); **Nový Rychnov:** V Sklenářích, prameniště u soutoku potoků, 1,5 km ZSZ od středu obce, 645 m n. m. (49°23'30"N, 15°20'57"E); **Odranec:** prameniště při V okraji silnice Koníkov–Odranec, 800 m VJV od středu obce Odranec, 740 m n. m. (49°36'31"N, 16°08'30"E); **Polnička:** PR Pod Kamenným vrchem, rašeliniště 1,5 km SZ od středu obce, 600 m n. m. (49°37'02"N, 15°53'52"E); **Proseč-Obořiště:** PP Rašelinná louka u Proseče – Obořiště, prameniště ve střední části PP na pravém břehu potoka, 1,3 km J od středu obce, 610 m n. m. (49°23'48"N, 15°07'39"E); **Radešinská Svratka:** Na Hájích, nedávno zalesněné prameniště v bočním údolí 1,5 km SSV od kostela v obci, 580 m n. m. (49°31'15"N, 16°05'40"E); **Radostín:** NPR Dářko (vč. navazujících rašelinných biotopů), ca 1,5 km J od obce, 620 m n. m. (49°38'28"N, 15°52'21"E); **Radostín:** NPR Radostínské rašeliniště (vč. navazujících rašelinných biotopů), 1,5 km SV až 1 km SV od středu obce, 620 m n. m. (49°39'35"N, 15°53'07"E); **Roženecké Paseky:** prameniště na SZ okraji obce, 620 m od S kóty vrchu Kamenice, 660 m n. m. (49°36'25"N, 16°09'54"E); **Samotín u Sněžného:** prameniště 550 m S od středu osady, 705 m n. m.

(49°39'14"N, 16°04'12"E); **Sázava pod Křemešником:** PR Čermákovy louky, 0,9 km J od středu obce, 685 m n. m. (49°23'07"N, 15°19'46"E); **Sklené:** PR Olšina u Skleného, rašelinná louka, 0,9 km SSV od středu obce, 725 m n. m. (49°37'06"N, 16°00'38"E); **Slavkovice:** PP Šafranice, rašelinná louka mezi lesy, nad Lesním rybníkem, 1,2 km JZ od kaple v obci, 610 m n. m. (49°32'53"N, 16°00'50"E); **Sobiňov:** PR Niva doubravy, rozsáhlý komplex vlhkých, mezofilních, rašelinných a smilkových luk, 1,2 km JV od zel. stanice Sobiňov, 540 m n. m. (49°41'24"N, 15°46'16"E); **Strachoňovice:** 1,7 km SSZ od obce Strachoňovice, zrašelinělá lesní enkláva U Zabitého, 530 m n. m. (49°07'22"N, 15°30'20"E); **Šimanov:** PR Šimanovské rašeliniště, rašeliniště při Maršovském potoku, 0,7 km JJZ od středu obce, 605 m n. m. (49°27'02"N, 15°26'48"E); **Velké Janovice:** Údolí Janovického potoka, prameniště A v údolí nedotčeném kolektivizací, asi 1 km ZJZ od středu obce, 620 m n. m. (49°35'06"N, 16°12'33"E); **Velké Janovice:** Údolí Janovického potoka, prameniště B v údolí nedotčeném kolektivizací, asi 0,8 km Z od středu obce, 620 m n. m. (49°35'12"N, 16°12'42"E); **Vilanec:** rašeliniště na pravém břehu potoka J od hranice PR Vílanecké rašeliniště, 0,4 km nad hrází Nového rybníka, 570 m n. m. (49°20'25"N, 15°32'58"E); **Vintířov:** PP Rašeliniště u Vintířova, vytěžené svahové rašeliniště převážně zarostlé stromy, 0,5 km Z od středu obce, 610 m n. m. (49°24'00"N, 14°59'02"E); **Žďár nad Sázavou:** PP Louky u Černého lesa, rašeliniště na SV okraji rybníka Konvent, 800 m S od kostela Zelená hora, 575 m n. m. (49°35'08"N, 15°56'32"E).

Českomoravská vrchovina – lokality mimo Kraj Vysočina:

Borová: Louky pod koupalištěm, rašelinná louka uprostřed chatové osady, 0,5 km Z od žel. nádraží v obci, 630 m n. m. (49°44'34"N, 16°09'10"E); **Dědová:** PP Bahna, 650 m n. m. (49°45'10"N, 15°59'27"E); **Františky:** Plánava, malé prameniště v cípu louky na S od Martinického potoka, na SV okraji obce Františky, po pravé straně silnice na Poličku, 665 m n. m. (49°46'20"N, 16°06'38"E); **Hlinsko:** PP Ratajské rybníky, komplex rašelinných luk a rybníků 1 km SV od Hlinska, 585 m n. m. (49°46'06"N, 15°55'58"E); **Jeníkov:** PP Louky v Jeníkově, komplex rašelinných luk na JV okraji obce, 630 m n. m. (49°44'19"N, 15°57'52"E); **Korouhev:** Suchopýrek, rašelinná louka v lese Královec, 2 km JZ od nádrže Peklo, 650 m n. m. (49°38'46"N, 16°16'31"E). **Pustá Rybná:** PR Damašek, rozsáhlý komplex rašelinných a vlhkých luk 2 km SZ od obce, 625–635 m n. m. (49°43'09"N, 16°07'33"E); **Rohozná u Trhové Kamenice:** PR Strádovka, zbytky rašeliniště na SZ břehu Velkého Rohozenského rybníka, 850 m SZ od středu obce, 580 m n. m. (49°48'34"N, 15°48'12"E); **Suchdol u Kunžaku:** PP Rašeliniště u Suchdola, rašeliniště při SZ okraji obce Suchdol, 625 m n. m. (49°07'55"N, 15°14'18"E); **Trhová Kamenice:** PP Buchtovka, rašelinná louka s pramennými vývěry, 1,5 km J od středu obce, 540 m n. m. (49°46'24"N, 15°48'47"E); **Vortová:** PP Návesník, rašelinná louka 500 m Z od středu obce, 620 m n. m. (49°42'45"N, 15°55'39"E); **Vortová:** PP Zlámanec, rašelinná louka JJZ od středu obce, 620 m n. m. (49°42'20"N, 15°55'55"E).